

Dyrlægers anmeldepligt ved infektioner hos fjerkræ

Infektioner i fjerkræ udgør langt størstedelen af udbrud af anmeldepligtige dyresygdomme i Danmark.

TEKST AF STINE KJÆR-ANDERSEN / DYRLÆGE, FØDEVARESTYRELSENS ENHED FOR DYRESUNDHED

Artiklen er den tredje i rækken om dyrlægers anmeldepligt og vil gennemgå de væsentlige konsekvenser ved udbrud af anmeldepligtige sygdomme i fjerkræ og nogle af problemstillingerne, når anmeldepligten ikke overholdes.

I Danmark holdes fjerkræ på mange forskellige måder; alt fra stuefugle, over baggårdshønehold og til store intensive produktioner af slagtefjerkræ og æglægende høner. Dyrlægers anmeldepligt ved anmeldepligtige infektioner gælder på tværs af alle fjerkræ – og fuglearter, formål og produktionsstørrelse. Men i praksis ser Fødevarestyrelsen med mellemrum, at det ikke er helt klart for alle. Og det vil vi selvfølgelig gerne have godt have styr på.

Sygdomme i fjerkræ flyttes nemt over store afstande, pga. vilde fugles store geografiske mobilitet, og smitter nemt til hobbyhold og udgør en risiko for store fjerkræproduktioner til trods for, at disse som regel har et højere niveau af smittebeskyttelse.

FOTO PIA RINDOM

Det betyder samtidig, at det er en bred gruppe af dyrlæger, der i deres daglige arbejde skal forholde sig til mistanker om anmeldepligtige sygdomme i fjerkræ og fugle – både i smådyrspraksis, som tilser stuefugle, dyrlæger i blandet praksis og specialiserede fjerkrædyrlæger. Det kan være en udfordring at få samme professionelle forståelse for nødvendigheden i en korrekt håndtering af anmeldepligtige sygdomme i denne brede gruppe af fagfolk med hver deres fokus. Ikke desto mindre er vi i det veterinære beredskab dybt afhængige af netop dette.

De anmeldepligtige fjerkræsygdomme på liste 1 omfatter, som nævnt i tidligere artikler i serien, sygdomme af væsentlig samfundsøkonomisk og produktionsøkonomisk betydning. For fjerkræets vedkommende drejer det sig især om aviær (fugleinfluenza) og Newcastle disease.

Foruden de erhvervs- og samfundsøkonomiske aspekter af sygdomsudbrud er mange af fjerkræsygdommene også zoonoser, som kan forårsage alvorlig sygdom hos mennesker. Dette gælder i særdeleshed for ornitose, vestnilfeber og visse varianter af fugleinfluenza.

Overholdelse af anmeldepligten i forhold til disse sygdomme spiller en stor rolle for Fødevarestyrelsens mulighed for at kunne håndtere de zoonotiske aspekter af disse udbrud, bl.a. ved at advisere sundhedsmyndighederne om en smitterisiko til mennesker.

Bekæmpelse og overvågning af anmeldepligtige fjerkræsygdomme er reguleret ved en lang række bekendtgørelser, som omhandler overvågningskrav, anmeldepligt, beskyttelsesforanstaltninger, omsætningskrav, vaccinationskrav og sygdomsspecifikke bekendtgørelser. Især på vaccinationsområdet adskiller håndteringen af fjerkræområdet sig således fra håndteringen af anmeldepligtige sygdomme i andre dyrearter. Således inkluderer hverdagshåndteringen af Newcastle disease vaccination i forebyggelsen af det, der jo er en anmeldepligtig sygdom.

Fugleinfluenza

Overvågning og bekæmpelse af fugleinfluenza i Danmark er med årene blevet en fast rutine i Fødevarestyrelsen. Danmark ligger midt i trækfuglenes flyveruter, og der er specielt de seneste år fundet en del tilfælde af højpatogen fugleinfluenza i vildtfuglebestanden. Lavpatogen fugleinfluenza antages at

forekomme endemisk i den danske vildtfuglebestand.

I forbindelse med det danske overvågningsprogram for fugleinfluenza i fjerkræ og fjervildt blev tre fjerkræbesætninger i 2019 konstateret smittede med lavpatogen fugleinfluenza. Hver gang der konstateres et udbrud, rykker Fødevarestyrelsen ud i samarbejde med Beredskabsstyrelsen og politiet og sørger for, at smitten inddæmnes, og spredningen begrænses eller helt hindres. Dette sker bl.a. ved, at den berørte besætning aflives, og stedet rengøres og desinficeres. Samtidig pågår et intenst epidemiologisk arbejde med at spore mulige kontakter og oprette restriktionszoner omkring den berørte besætning – alt sammen med det formål at hindre spredning af sygdommen. Inden for restriktionszonerne gælder bl.a. særlige regler for smittebeskyttelse og flytning af fjerkræ.

Forpligtelserne hos den praktiserende dyrlæge i forbindelse med fugleinfluenza består i at anmelde mistanke om fugleinfluenza ved forekomst af kliniske symptomer, som er forenelige med fugleinfluenza.

Mistanke om fugleinfluenza kan opdeles i hhv. en tidlig varsling og kliniske mistanker. Forskellen på, hvornår der skal anmeldes en tidlig varsling og en klinisk mistanke, er ikke sort-hvid, men beror på en vurdering af alvorsgraden af symptomerne, der ses hos fjerkræet. Kriterier for at anmelde en tidlig varsling fremgår af BEK nr. 1456 af 12/12/2019 om pligt til overvågning for aviær influenza hos fjerkræ og opdrættet fjervildt.

For at forebygge infektion med fugleinfluenza har Fødevarestyrelsen opstillet en række krav til smittebeskyttelse¹, der gælder både for erhvervsfjerkræ, hobbyfjerkræ og andre fugle i fangenskab. Bl.a. skal fodring og vanding ske under tag, og ænder og gæs skal holdes adskilt fra andet fjerkræ/andre fugle. Disse restriktioner finder Fødevarestyrelsen nødvendige

¹ BEK nr. 522 af 06/06/2012 om forebyggende beskyttelsesforanstaltninger mod aviær influenza.

ge, da influenzavirus er svært at kontrollere. Virus spredes hurtigt og langt med vilde fugle, og ikke alle fuglearter, såsom ænder og gæs, udviser symptomer på smitte. Influenzavirus er kendt for at mutere og derved gå fra at være lavpatogen til at være højpatogen. Desuden kan den ændre værtspecificitet og springe mellem fjerkræarter og visse pattedyr, herunder mennesker.

Newcastle disease

Et udbrud af Newcastle disease i Danmark i 2002, der omfattede 135 smittede fjerkræhold, gjorde, at der blev indført vaccinationskrav til produktionsfjerkræ, og regler for, at der ikke må blandes vaccineret og ikke-vaccineret fjerkræ.

De kliniske symptomer ved Newcastle disease kan ofte ikke umiddelbart skelnes fra symptomerne på aviær influenza, hvorfor der ofte rejses mistanke om begge dele ved primær mistanke om den ene sygdom.

Siden indførelse af vaccinationskravet i 2005 er der ikke set udbrud af Newcastle disease i Danmark. Sygdommen er fortsat anmeldeligt hos alle typer af fjerkræ samt i duer pga. de høje omkostninger, der er ved udbrud af sygdommen.

Vestnilfeber

Vestnilfeber er en zoonotisk virusinfektion, der endnu ikke er konstateret i Danmark, men som de seneste år har bevæget sig op igennem Europa, formentlig som følge af et mildere klima.

Vestnilfeber er en vektorbåret virussygdom med fugle som den eneste vært. Virus opformerer sig i stikmyggen *Culex*, som findes i Danmark. Herefter kan både mennesker og heste inficeres med virus fra myg, hvilket kan medføre alvorlige og fatale hjernebetændelser. Fugle udgør det primære reservoir for en domestisk forekomst af virus og er samtidig årsag til spredning af virus over større afstande.

Virus er i 2018 og 2019 konstateret i Nordtyskland i både fugle og heste, men endnu ikke konstateret i Danmark. Vestnilfeber er således en af de klima-

tiske emerging diseases, som Fødevarerstyrelsen er stærkt opmærksom på.

Infektion med vestnilfeber har i mindre omfang en produktionsmæssig betydning for fjerkræhold, men har pga. den zoonotiske risiko stor samfundsmæssig betydning.

Hønsetyfus

Hønsetyfus er på dansk en fæl-

les betegnelse for infektionerne fowl typhoid (*Salmonella Gallinarum* biovar Gallinarum) og pullorum disease (*Salmonella Gallinarum* biovar Pullorum). I 2019 blev der første gang siden 2010 konstateret hønsetyfus i Danmark. Det skete i to fasanbesætninger på Sjælland, hvor der blev fundet pullorum disease. Blandt kyllingerne på besætningerne sås

der en dødelighed, der i løbet af en uge steg til omkring 75 %. Begge varianter af hønsetyfus medfører store produktionstab, og en hurtig inddæmning af smitte og opsporing af kontakter er essentiel for at begrænse konsekvenserne af sygdom i den enkelte besætning. ♦

Anmeldepligtige sygdomme

Hvordan skal jeg som dyrlæge håndtere mistanken?

Fjerkræ

Som dyrlæge har du pligt¹ til at holde dig orienteret om anmeldepligtige sygdomme, og sikre at Fødevarerstyrelsen bliver korrekt informeret ved mistanke om liste 1 sygdomme eller ved at udtage og indsende prøver for mistanke om liste 2 sygdomme, som sendes til det nationale reference laboratorium SSI.

Liste 1*

- Aviær Influenza (AI)
- Hønsetyfus
- Newcastle disease (ND)
- Ornitose
- Vestnilfeber (WNV)

Ved mistanke om sygdommene i liste 1, skal du kontakte Fødevarerstyrelsen straks.

Udtagelse af disse prøver skal ske efter aftale med Fødevarerstyrelsen.

Liste 2*

- Salmonellose
- Fjerkrækolera
- Infektøs laryngotracheitis (ILT)

Du skal udtage og indsende prøverne til SSI ved mistanke om sygdommene i liste 2.

Indsendelsesblanketter til prøvemateriale for anmeldepligtige sygdomme kan findes på:

www.vetssi.dk/rekvirering-af-analyser/rekvireringsblanketter

Miljø- og
Fødevarerministeriet
Fødevarerstyrelsen

Kontakt Fødevarerstyrelsen på tlf. 7227 6900

Uden for åbningstid og indtil kl. 20.00 kontaktes veterinærvagten på tlf. 7012 1800
Hvis du har spørgsmål, er du altid velkommen til at kontakte os.

¹ Jf. BEK om lyster over smitsomme sygdomme til lov om hold af dyr og anmeldepligt af sygdommene § 3 og § 4 skal dyrlæger kontakte Fødevarerstyrelsen, ved mistanke eller fund af de i liste 1 og liste 2 anførte sygdomme.

* De her angivne sygdomme er ikke en komplet liste, men blot et udsnit af relevante sygdomme for den pågældende dyregruppe. Det er altid de liste 1 og liste 2 anførte sygdomme i anførte bekendtgørelse, der er underlagt anmeldepligten.